

מסורת הש"ס

ביצה פרק ראשון ביצה

יד.

עין משפט
נר מצוה

קבו א מיי פ"ג מהל'
י"ט הלכה ט"ו
סנה לאון פה טו"ש"ע א"ח
סימן תקי סעיף ה'
קבו ב ג ד מיי שס
הלכה יב סנה שס
טו"ש"ע א"ח סימן מקד
סעיף ה' :

רבינו חננאל

מתני' בית שמאי אומרים
תבלין נידובין במדוך של
עין רבי. אמר רב יהודה
אמר שמואל הילכתא כל
הנידובין דידובין כדרכן
ואפילו מלח, דקיי"ל כר'
מאר דאמר לא נחלקין
על כל הנדובין שנדובין
כדרכן ומלח עמון, לא
נחלקין אלא לדוך המלח
בפני עצמו, שבות שמאי
אומרים בפך ובצץ הפרור
לצלי אבל לא לקדירה,
ובית הלל אומרים נידוך
בכל ולכל דבר ואפילו
לקדירה. א"ל רב לרב
אחא אצלי דרך, כלומר
עשה שני, הטח אסיתא
על צדה דרך. רב ששת
שמע קל בוכנא דהוה
ציל קליה, אמר כיון דציל
קליה לא אצלו דרכו,
וחבלין מנבח קליה, והאי
לא מנבח קליה לאו
מבית הוה. ת"ר אין
עושין טיטני ואין כותשין
במכתשת. תרתי תני
אין עושין טיטני אבל
במכתשת כותשין, והדר
תני אין כותשין במכתשת
כותשין אהרדי. ופוקקין
הכי קתני אין עושין
טיטני, מ"ט לפי שאין
כותשין במכתשת. ופריק
רבא ואמר הא דתניא אין
כותשין במכתשת גדולה
אבל כותשין במכתשת
קטנה לידן, אבל לבני
[ארץ] ישראל אפילו
במכתשת קטנה לא,
דתניא אין עושין טיטני
ואין כותשין במכתשת.

מקשרי אלנצטויו. ולא ככפו: מתני' מדוך. הוא בוכנא (א) שמכין
בו כדרכו ואין צריך ש' שני. אבל במלח במקום שיש מלח גסה כפך
של חרס ידוכו ולא במדוכה: או בצץ פירו. קף גדולה שקורין
פוקי"א דמלח צעי שניו ונבמלח מפרש טעמא: והמלח במדוך של
עץ. שני צעי אבל כגי צהאי שניא
זוטא: גב' כל הקדרות. כל מיני
תבשיל צריכות מלח הלכך מאתמול
הוא ידע דאיבעי ליה לדוכה: ואין כל
הקדרות צריכות תבלין. ואדם אינו
יודע מה יעלה בצלו לאכול מחס:
מפיגין טעמן. ממירין טעמן אס
ידוכן מאתמול. ריחו לא נמר (ירמיה
מח) מתגרמין לא פג: ידע
מאתמול מאי קדרה צעי צשול.
ללישנא קמא צעי שני ללישנא צהאי
לא צעי שני: אי נמי. תבלין של
מוריקא איכא בינייהו שיש קדרה
שמתבלין אותה כזכוכס ואינו מפיג
טעמו אס נדוך מצטער יוס והוא לא
היה ידע מה יבשל מחס ללישנא
צתרא צעי שני ללישנא קמא לא
צעי שני: עמס. מלח ותבלין
(י) כאחד: לא נחלקו אלא לדוכה צפי
עמס. כדרכה כחצר תבלין: כפך
ובצץ הפרור. על ידי שני ולא
כדרכה וללי דהיינו דבר מועט: ככל
דבר סלקא דעסך. ואפי' דבר שאין
ניתל בשבת: לל דבר. ואפי' לקדירה
ועל כרחק כדרכה אמרי' ככל דרך
שיטת הש"ס דעל מה נחלקו דומיא דלא
נחלקו קאמר לא נחלקו על התבלין
ומלח כחצר שמדוכין כדרכן על מה
נחלקו לדוך כדרכה על מלח צפי
עמס שצ"ש אומרים כפך צשני ועוד
מחמיר ללי ולא לקדירה וצ"ה אומרים
לכל דבר נדוכית כדרכה ולא הוצרך
לפרש שכבר פירש: כי דייק. מלח:
אלי אלווי דוך. הטע המדוכה על
דבר דסגר כשמואל דאמר נידוכה
כדרכה במדוך של און ומיהו שני
זוטא צעי לשנוי: קל בוכנא. במדוכה
מלח: האי לאו מגויה דניסאי הוא.
ידע אי שאין זה צחון צימי
שאסרתי עליהם לדוך במדוך של און
צלא שני: דהוה ללי קליה. ואילו
מכה (א) צהמטעה צאלכסון לא היה
קולו ללי: ודילמא תבלין הוה. שאין
צריכין שני: נצוחי מנבח. (י) כשהן
צמדוכה כמנבחס קרוי"שנ"ט: אין עושין טיטני. צ"ט שטורח גדול הוא
שכותש החטין עד שנחלקים א' לארצעה כדאמר' צמו"ק (ד"ג): פריס.
שני דברים יש כאן לא זה דומה לזה קתני אין עושין טיטני הא חלקא
ודייסא שפיר דמי דאין טרסון מרובה והדר תני אין כותשין כלל: ולימא
אין כותשין. ואנא ידענא דתו לא מתעבד טיטנא: סתם מכתשת
היינו גדולה: אבל קטנה אימא שפיר דמי. אפילו טיטני: קא
משמע לו. אין עושין טיטני כלל לפי שאין כותשין שום כתישה
במכתשת. וכן מכתשת על כרחיך לא שנה גדולה ולא שנה קטנה
מתני רישא אין עושין טיטני כלל: אבל כותשין קטנה. דהוי
כלאחר יד דאינה אלא לתבלין: כי תניא נמי מסני. דלעיל
מכתשת גדולה תניא ולא תימא מה טעם קאמר אלא תרתי
קתני וה"ק אין עושין טיטני כלל אפי' בקטנה ואין כותשין שאר
כתישות במכתשת כגון דייסא וסתם מכתשת כגדולה קא מיירי:
רבא

לפי שהן מפיגין טעמן ופלפלין נמי מפיג טעמן מדלא קאמר איכא
בינייהו פלפלין אבל לפי מה שפירש צסס הגדולים דקיי"ל דכל
הנדוכין נדוכין כדרכן יש להחיר אפי' כי ידע מאי קדרה צעי לצשול
ואפילו לא מפיג טעמו והמחמיר לדוכן מעי"ט הרבה ציחד יתצרך
צאלהיס וצסס המיוחד:

בב"ר דבר ס"ה. פ"י ואפילו דבר שאין ניתל בשבת כגון סיני
זיירי ומוזרי (י) דמודי צהו ר' שמעון אלא אימא לכל דבר
ואפילו לקדירה ואס תאמר ואכתי מאי מיימתי דילמא לעולם צעי
שני ו"ל דפ"ה דשטיס התלמוד כך היא דעמיה דלא נחלקו קאמר
דנחלקו וכי היכי דלא נחלקו על התבלין ומלח עמס שמדוכין כדרכן
ציחד צלא שני דומיא דהכי נחלקו בית שמאי וצ"ה על מלח
צפי עמס לדוכה כדרכה צלא שני:

תרתית. כלומר למה לי למימר תרתי דסמרי אהדי אין עושין
טיטני הא חלקא ודייסא שפיר דמי דאין טרסא מרובה
והדר תני אין כותשין כלל דפ"ה: כ"י תניא נמי במתניתא
קאמר אין עושין טיטני כלל אפי' במכתשת קטנה ואין כותשין שאר
דברים כגדולה אבל בקטנה כותשין הכל חוץ מטיטני משום דהאי דליכא רק לתבלין הוי כתישה כלאחר יד:

(א) [סנהדרין ד' ושי"ג]
(ב) כ"א אלא שני זוטא,
(ג) כ"א טעף: יוצר
מתבלין, (ד) פ"י ולא צתא צתא
אלא כפסס צתא זה חסר זה.
(ה) [אמר רש"י],
(ו) ודלא כדפיר' רבינו חננאל
כל"ל ועי' צחוס' שבת קמא.
(ז) ד"ה ה"י, (ח) כ"א שני,
(ט) [גדלה ה"י], (י) [ע"ר רש"י],
(י) [שבת קמא].

הגהות הב"ח

(א) גב' אמר ליה רב
חסא. י"ב כ"א א"ל רב
לרב אחא ברדלא י
דימס כ' (ב) ש"ה ד"ה
מדוך הוא טעמא ונבין בו
במדוכה כדרכו: (ג) ד"ה
דהוה ללי קליה. ואלו
מכה בחטייה צאלכסון:
(ד) ד"ה נצוחי מנבח
כשהגריעין משתבלין
שמע קורין כ"ה:
(ה) תוס' ד"ה איכא
בינייהו ידע מאי קדרה
לצשול ועי' ר' רבי
אלפס דהואיל דשקולו
וטרו מוריא אליה ועי'
(ו) ד"ה י מלח וכו'
והשם נידא דמרי:

הגהות מהר"י

לנרא
(א) תוס' ד"ה בית הלל וכו'
דלא רי"ל ציי"ט היה לו
לפרש כדפירש ר"ח.
מהפסו הסינו וי"ל דלא
רי"ל ציי"ט כדפירש ר"ח
היה לו לפרש:

לעזי רש"י

פוקי"א [פ"ו] א"ח. כף
גדולה. כפוקת. קרוי"שנ"ט.
נבחים.

מוסף תוספות

א. וכן דמיא משמע
מדתני ליה בהלכות שבת
ולא תני ליה בהלכות יום
טוב. שניה סוד"ה אלא
אימא. ב. במוריקא כלומר
דחבלין של כרכום נמי
איכא בינייהו שהכרכום
אינו מפיג טעמו אס נדוך
מבעי"ר. ג. עד שיהא
ב' חומרי. מפיג, ולא ידע
מאי קדירה צעי לבשולי.
ה. הני מילי דאיכא
חד לישנא דמיקל לגמרי,
אבל הכא בכל חד וחד
איכא צד קולא וצד
חומרא. שס. ה. דליכא
למימר כפי הא הלך אחר
המיקל דהא לא ידעין
מאן מנייהו מחמיר.
ספ"ה. ו. ושרי מירי דהוי
אשוחט ומבשל דשרי
לכ"ע. חוס' שבת קמא. ד"ה
הי פלפלי. ז. דגראה הוא
דחפנת טעם הייני שחש
כח התבלין ואינו חריך כל
כך וכולו לתקן הדבר
כשמרבה התבלין אבל
הפנת טעם שומין אצל
יכול לתקן. שס. ח. כפוק
כל חיר (גדה דף יז).
השטן קלון שעבר עליו
הלילה האובלל מתחייב
בנפשו דרוח רעה שורה
עליו. ח"ש.